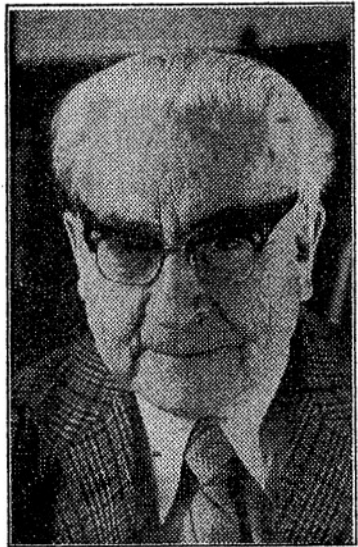

IN MEMORIAM

Užgeso mūsų literatūros ir kultūros šviesulys

Šią vasarą giltinė negailestingai kerta vieną po kito pačius šviesiausius, tauriausius literatūros ir kultūros darbininkus: netekome Vytauto Kavolio, Norberto Vėliaus, Henriko Nagio, Birutės Baltrušaitytės-Masionienės. Ir štai prieš kelias dienas palydėjome į gražią Antakalnio kalvelę įžymų vertėją, kalbininką, redaktorių Dominyką Urbą. Tiesa, velionis nepalūžo netikėtai, bet ramiai ir gražiai užgeso tarp artimiausių žmonių, baigęs ilgą aštuoniasdešimt aštuonerių metų gyvenimo kelią, palikęs išpūdingą gausybę nuveiktų darbų.

D. Urbas visą gyvenimą skyrė knygai, puoselėjo lietuvišką žodį. Jeigu ne šio talentingo žmogaus daugiau kaip šešiasdešimt metų energingas vertėjavimas, vargu ar šiandien turėtume tokia turtinga gimtąja kalba atkurta L. Tolstojaus "Prisikėlimą", F. Dostojevskio "Lošėją" bei "Užrašus iš mirusiųjų namų", F. Gladkovo "Laisvūnus", O. Balzaco "Tėvą Goriją" ir "Papas-

A. BARYSO NUOTR.

tas iliuzijas", Šolomo Aleichemo "Tevjė pienininką", Ch. Perrault ir K. Anderseno pasakas, nepakartojamą, didžiulės vertėjo išmonės pareikalavusį F. Rabelais "Gargantiua-

ir Pantagriuelį" ir daugelį kitų pasaulinės klasikos kūrinių, išverstų iš prancūzų, vokiečių, rusų, lenkų, jidiš, latvių kalbų.

Grožinę literatūrą D. Urbas pradėjo versti 1932 m. (jo vertimai buvo spausdinami to laiko periodinėje spaudoje), todėl pirmaisiais pokario metais ėmėsis rusų literatūros klasikų vertimų, jau turėjo nemažą vertėjo patirtį. Filologinį lituanistinį pasiruošimą gavo studijuodamas lietuvių literatūrą bei kalbą Kauno universitete, kur turėjo progos klausytis profesorių V. Krėvės-Mickevičiaus, V. Mykolaičio-Putino, B. Sruogos ir P. Skardžiaus paskaitų. Tačiau D. Urbo vertimų sėkmę pirmiausia lėmė puikus gimtosios kalbos mokėjimas, sugebėjimas kūrybiškai pasinaudoti liaudies kalbos lobiais, kurių būsimasis vertėjas susikrovė dar vaikystėje, gimtajame Švaininkų kaime Panevėžio apskrityje. Todėl visi jo vertimai - ir romanai, ir pasakos, ir dramos veikalai - prisodrinti lietuvių šnekamosios kalbos turty, jų frazė visada gyva, šmaikšti ir vaizdinga.

D. Urbo literatūrinė veikla nėra tik vertimai. Daugiau kaip dvidešimt metų jis dirbo "Vagos" leidykloje redaktoriumi, kur daug triūsė įdėjo ruošdamas spaudai ne tik sudėtingus verstus kūrinius (N. Gogolio, A. Čechovo, M. Gorkio dau-

giatomiai raštai), bet ir lietuvių literatūros palikimą: D. Poškos, S. Stanevičiaus, Žemaitės, Lazdynų Pelėdos, S. Daukanto, M. Valančiaus, Petkevičaitės-Bitės raštus. Sprendžiant tekstologijos problemas, ypač nustatant definityvinį tekstą, labai pravertė aukšta redaktoriaus filologo kvalifikacija.

Tačiau didžiausias D. Urbo nuopelnas nacionalinei literatūrai ir kultūrai, lietuviško meninio vertimo proceso formavimuisi ir plėtrai yra tai, kad jis nuo pat pirmųjų pokario metų versdamas pasaulinės literatūros klasikų kūrinius kartu su kitais vertėjais (V. Petrausku, E. Viskanta, A. Žirguliu ir kt.) ne tik klojo tvirtus meninio vertimo pamatus, bet ir buvo vienu iš aktyviausių naujos vertėjų kartos ugdytoju. Daugelis buvusių "Vagos" darbuotojų ligi šiol prisimena Urbo "darželį", teisingiau sakant, tikrą meninio vertimo seminarą, kurį jis vedė 1951 m. į leidyklą skirtai lituanistų grupei. Mes, kurie turėjome laimę lankyti šį seminarą, prisimename, kaip užsidegęs ir tėviškai rūpinamasis mūsų mokytojas skatino mėlę gyvam lietuviškam žodžiui, mokė vertimo ir redagavimo meistrytės. Mokytojo patarimai ir pamokymai darė dar didesnę poveikį, nes juos galėjo paremti asmeniniu pavyzdžiu - nei taiklaus žodžio, nei

3

enciklopedinių žinių jam netrūko. Sukauptais kalbos turtais, savo erudicija D. Urbas mielai dalijosi su kolegomis ir vėliau per visus darbo metus leidykloje. Į D. Urbą kreipėtis patarimo niekada ir niekam nebuvo sunku, jis visada rasdavo laiko, mielai išklausydavo ir tuoj išsprendavo tavo problemą.

Sulaukęs pensinio amžiaus, D. Urbas nebedirbo leidykloje, tačiau nepadėjo vertėjo lituanisto plunksnos, išvertė dar nemažai reikšmingų kūrinių ir ėmėsi originalaus, nepaprastos ištvėrmės ir jėgų reikalaujančio darbo - M. Mažvydo leksikos, kurį baigė paskutiniais gyvenimo metais. Šiuo reikšmingu veikalu jis gražiai vainikavo savo kūrybinį darbą. Dabar jis jau įteiktas leidyklai ir bus išleistas pirmosios lietuviškos knygos 500-ųjų metų sukakties proga.

Šviesulys užgeso, liko jo skaidri šviesa, kuri švies dabartinei ir būsimai kartoms, žmonėms, sąžiningai besidarbuojantiems mūsų literatūros ir kultūros labui.

STASYS SABONIS